

SERVICE PUBLIC FEDERAL
CHANCELLERIE DU PREMIER MINISTRE

[C – 2007/21135]

Circulaire. — Marchés publics. — Chantiers temporaires ou mobiles. — Plan de sécurité et de santé — Directives pratiques portant sur les documents à joindre à l'offre en application de l'article 30, alinéa 2, de l'arrêté royal du 25 janvier 2001 concernant les chantiers temporaires ou mobiles

Aux services publics fédéraux, aux services publics de programmation, aux organismes d'intérêt public fédéraux, aux associations de droit public fédérales et aux autres personnes juridiques fédérales entrant dans le champ d'application de l'article 4, § 2, 8°, de la loi du 24 décembre 1993 relative aux marchés publics et à certains marchés de travaux, de fournitures et de services

Madame, M. le Ministre,

Madame, M. le Secrétaire d'Etat,

Mesdames, Messieurs,

1. Contexte

L'arrêté royal du 25 janvier 2001 concernant les chantiers temporaires ou mobiles (1) impose, pour tous les chantiers où sont réalisés des ouvrages ou des travaux au sens de l'article 2, § 1er, du même arrêté royal et où les travaux sont exécutés simultanément ou consécutivement par au moins deux entrepreneurs, l'obligation de désigner un coordinateur en matière de sécurité et de santé et ce, tant lors de la phase d'élaboration du projet de l'ouvrage ou des travaux que lors de celle de l'exécution des travaux.

La réglementation concernée prévoit notamment que le coordinateur en matière de sécurité et de santé, plus précisément le coordinateur-projet, élabore un plan de sécurité et de santé, ci-après nommé le PSS, défini comme un document ou un ensemble de documents dont le contenu répond à l'annexe I, partie A, de l'arrêté royal précité du 25 janvier 2001 et qui contient un certain nombre de mesures de prévention des risques auxquels les travailleurs peuvent être exposés. Ces dispositions s'appliquent plus particulièrement aux chantiers temporaires ou mobiles qui relèvent des cas d'application de l'article 26, § 1er et 2, de l'arrêté royal précité, ainsi qu'à tout autre chantier temporaire ou mobile dont la surface totale est égale ou supérieure à 500 m² ou qui relève de l'annexe V dudit arrêté royal.

Outre une description de l'ouvrage à réaliser, du stade du projet jusqu'à la réalisation complète de l'ouvrage ou des travaux, y compris, le cas échéant, les variantes imposées ou autorisées, le PSS comprend notamment les résultats des analyses des risques ainsi qu'une description des mesures de prévention.

Pour que les mesures établies dans le PSS puissent véritablement s'appliquer tout au long de l'exécution des travaux, l'article 30, alinéa 2, de l'arrêté royal précité du 25 janvier 2001 stipule premièrement que le maître d'ouvrage doit, en fonction du cas, reprendre le PSS dans le cahier spécial des charges, dans la demande de prix ou dans les documents contractuels, dans une partie séparée et intitulée comme telle et deuxièmement, qu'il doit veiller à ce que les soumissionnaires joignent à leur offre les documents suivants (2) :

1° un document qui réfère au PSS et dans lequel ils décrivent la manière dont ils exécuteront l'ouvrage pour tenir compte de ce PSS;

2° un calcul de prix séparé concernant les mesures et moyens de prévention déterminés par le PSS, y compris les mesures et moyens extraordinaires de protection individuelle.

En cas d'appel d'offres, si la présentation de variantes libres est rendue possible, le cahier spécial des charges devrait prévoir que le soumissionnaire est tenu de joindre à son offre un projet d'adaptation du PSS, si nécessaire, pour la ou les variantes qu'il propose.

Dans le cas d'un appel d'offres sous la forme d'un concours de travaux, pour respecter l'obligation de désigner un coordinateur-projet dès l'élaboration du projet, le cahier spécial des charges devrait prévoir que chaque participant au concours de travaux - qui a, en réalité, la qualité de maître d'œuvre chargé de la conception - doit s'adjointer les services d'un coordinateur-projet dûment qualifié qui assurera la coordination en matière de sécurité et de santé lors de l'établissement de son projet.

FEDERALE OVERHEIDSDIENST
KANSELARIJ VAN DE EERSTE MINISTER

[C – 2007/21135]

Omzendbrief. — Overheidsopdrachten. — Tijdelijke of mobiele bouwplaatsen. — Veiligheids- en gezondheidsplan — Praktische richtlijnen met betrekking tot de documenten die in toepassing van artikel 30, tweede lid, van het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bij de offerte moeten worden gevoegd

Aan de federale overheidsdiensten, de programmatorische overheidsdiensten, de federale instellingen van openbaar nut, de federale publiekrechtelijke verenigingen en de andere federale rechtspersonen die onder het toepassingsgebied vallen van artikel 4, § 2, 8°, van de wet van 24 december 1993 betreffende de overheidsopdrachten en sommige opdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten

Mevrouw, Mijnheer de Minister,

Mevrouw, Mijnheer de Staatssecretaris,

Mevrouwen, Mijne Heren,

1. Context

Het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen (1) legt voor alle bouwplaatsen waar bouwwerken of werken worden gerealiseerd zoals bedoeld in artikel 2, § 1, van hetzelfde koninklijk besluit en waar de werken gelijktijdig of achtereenvolgens door ten minste twee aannemers worden uitgevoerd, een verplichting tot aanstelling van een coördinator inzake veiligheid en gezondheid op, en dit zowel in de ontwerpfase van het bouwwerk of de werken, als in de fase van de uitvoering van de werken.

De reglementering in kwestie voorziet inzonderheid in het opstellen van een veiligheids- en gezondheidsplan, hierna VGP genoemd, door de coördinator inzake veiligheid en gezondheid, meer bepaald de coördinator-ontwerp. Het VGP is gedefinieerd als een document of een geheel van documenten waarvan de inhoud dient te beantwoorden aan de bijlage I, deel A, van het voormeld koninklijk besluit van 25 januari 2001, en dat een aantal preventiemaatregelen bevat ter voorkoming van de risico's waaraan werknemers kunnen worden blootgesteld. Dit geldt meer bepaald voor de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen die behoren tot de toepassingsgevallen van artikel 26, § 1 en 2, van het voormelde koninklijk besluit, alsook voor alle andere tijdelijke of mobiele bouwplaatsen met een totale oppervlakte gelijk aan of groter dan 500 m² of die behoren tot de bijlage V van het voormelde koninklijk besluit.

Naast een beschrijving van het te realiseren bouwwerk of de werken vanaf het ontwerp tot de volledige verwezenlijking ervan, in voorkomend geval inbegrepen de opgelegde of toegestane varianten, bevat het VGP met name de resultaten van de risicoanalyses, alsook een beschrijving van de preventiemaatregelen.

Opdat de maatregelen vastgesteld in het VGP daadwerkelijk zouden kunnen worden toegepast bij de uitvoering van de werken, bepaalt artikel 30, tweede lid, van het voormeld koninklijk besluit van 25 januari 2001 ten eerste dat de opdrachtgever het VGP, al naargelang het geval, als een afzonderlijk en als dusdanig betiteld deel moet opnemen in het bestek, de prijsaanvraag of de contractuele documenten, en ten tweede dat hij ervoor moet zorgen dat de inschrijvers bij hun offerte de volgende documenten voegen (2) :

1° een document dat verwijst naar het VGP en waarin zij beschrijven op welke wijze zij het bouwwerk zullen uitvoeren om rekening te houden met dit VGP;

2° een afzonderlijke prijsberekening in verband met de door het VGP bepaalde preventiemaatregelen- en middelen, inbegrepen de buitengewone individuele beschermingsmaatregelen en -middelen.

Wanneer het mogelijk is om bij offerteaanvraag vrije varianten voor te stellen, moet de inschrijver in het bestek worden verplicht om voor de varianten in kwestie een voorstel tot aanpassing van het VGP bij te voegen.

In geval van een offerteaanvraag in de vorm van een wedstrijd voor werken, moet, om de verplichting tot aanstelling van een coördinator-ontwerp van bij het opstellen van het ontwerp na te leven, het bestek erin voorzien dat elke deelnemer aan een wedstrijd voor werken - die in feite de hoedanigheid heeft van bouwheer belast met het ontwerp - zich moet laten bijstaan door een voldoende gekwalificeerd coördinator-ontwerp die bij het opstellen van zijn ontwerp de coördinatie inzake veiligheid en gezondheid zal garanderen.

En application des articles 4^{sexies}, 5°, et 11, 4°, dudit arrêté royal du 25 janvier 2001, le coordinateur doit conseiller le pouvoir adjudicateur sur la conformité du document joint à l'offre, visé à l'article 30, alinéa 2, 1°, avec le PSS général.

Eu égard à l'expertise particulière du coordinateur dans le domaine spécifique, le pouvoir adjudicateur peut par ailleurs lui demander, par la voie d'une disposition contractuelle, de rendre un avis sur le document de l'article 30, alinéa 2, 2°, en matière de calcul de prix. En l'occurrence, le coordinateur pourra procéder à une évaluation du caractère éventuellement anormal des prix renseignés.

A ce stade, il convient de souligner que ni dans le cas de l'avis obligatoire concernant le document de l'article 30, alinéa 2, 1°, ni dans le cas de l'avis facultatif concernant le document de l'article 30, alinéa 2, 2°, l'avis du coordinateur n'est contraignant. Il appartiendra toujours au pouvoir adjudicateur de prendre une décision, à la lumière de l'avis motivé du coordinateur, quant à la régularité de l'offre. Si le pouvoir adjudicateur ne suit pas l'avis du coordinateur, il sera tenu d'en donner les motifs dans la décision d'attribution.

La pratique révèle que bon nombre de pouvoirs adjudicateurs éprouvent des difficultés devant l'application de la présente réglementation dans les cas suivants :

— le document de l'article 30, alinéa 2, 1°, et/ou le document de l'article 30, alinéa 2, 2°, n'est/ne sont pas joints ou est/sont incomplet(s);

— le coordinateur en matière de sécurité et de santé rend un avis négatif sur un ou sur les deux document(s) visé(s).

La présente circulaire vise, en premier lieu, à formuler à l'adresse des pouvoirs adjudicateurs certaines recommandations afin d'éviter dans la mesure du possible les problèmes précités et, en second lieu, à fournir une réponse à la question sur les suites à réserver dans ces cas.

2. Recommandations relatives au fond et à la forme des documents à joindre à l'offre en application de l'article 30, alinéa 2, de l'arrêté royal du 25 janvier 2001 concernant les chantiers temporaires ou mobiles

2.1. La qualité des données des documents prévus à l'article 30, alinéa 2, et notamment du document mentionné au point 1°, dépendra dans une large mesure du contenu du PSS du coordinateur-projet. Plus précisément, le PSS doit nécessairement être suffisamment clair, précis et adapté aux caractéristiques spécifiques des travaux concernés, et se limiter à ce qui est réellement utile pour l'organisation de la prévention des risques.

Si l'élaboration du PSS fait partie des tâches du coordinateur-projet, le pouvoir adjudicateur doit néanmoins veiller à ce que le coordinateur assume cette tâche de manière appropriée. Dans cette optique, il s'avère important qu'il puisse valider le PSS. A cette fin, il est indiqué de prévoir, dans les documents contractuels qui régissent la tâche du coordinateur, que le PSS fera l'objet d'une réception technique préalable et que les modifications apportées ultérieurement au plan seront approuvées au préalable par le pouvoir adjudicateur.

2.2. Le pouvoir adjudicateur doit reprendre dans le cahier spécial des charges régissant les travaux une disposition enjoignant aux soumissionnaires de joindre à leur offre les documents de l'article 30, alinéa 2, 1° et 2°.

Il est conseillé, en vue de faciliter pour les soumissionnaires les tâches relatives à l'élaboration des documents visés et d'obtenir de leur part des renseignements utiles et précis, de faire en sorte que le coordinateur-projet fournisse les listes suivantes sous un titre distinct du PSS :

— une liste limitative des travaux ou parties de travaux pour lesquels les soumissionnaires doivent préciser la manière dont ils les exécuteront;

— une liste limitative des mesures et moyens de prévention pour lesquels les soumissionnaires doivent rendre un calcul de prix. Cette liste ne doit pas être axée sur les mesures qui relèvent de la sécurité de base (c.-à-d. ce qui relève de la simple application des réglementations relatives à la sécurité du travail dans l'entreprise, indépendamment de toute co-activité), mais devrait plutôt se concentrer sur les mesures et moyens de prévention collectifs (c.-à-d. devant servir à plusieurs intervenants sur le chantier), ainsi que sur les mesures et moyens extraordinaires de protection individuelle.

In toepassing van artikel 4^{sexies}, 5°, en artikel 11, 4°, van het voormelde koninklijk besluit van 25 januari 2001 dient de coördinator de aanbestedende overheid advies te geven over de overeenstemming van het bij de offerte gevoegd document bedoeld in artikel 30, tweede lid, 1°, met het algemeen VGP.

Gelet op zijn bijzondere expertise op het specifieke domein kan de coördinator middels een contractuele bepaling door de aanbestedende overheid daarnaast ook worden verzocht om een advies te geven over het document van artikel 30, tweede lid, 2°, inzake de prijsberekening. Inzonderheid zal de coördinator in dat verband een beoordeling kunnen geven van het al dan niet normaal karakter van de vermelde prijzen.

Hierbij dient te worden onderstreept dat noch in het geval van het verplicht advies met betrekking tot het document van artikel 30, tweede lid, 1°, noch in het geval van het facultatief advies met betrekking tot het document van artikel 30, tweede lid, 2°, het advies van de coördinator bindend is. Het zal steeds aan de aanbestedende overheid toekomen om, op basis van het gemotiveerd advies van de coördinator, een beslissing te nemen omtrent de regelmatigheid van de offerte. Indien de aanbestedende overheid het advies van de coördinator niet volgt, zal zij dit wel moeten motiveren in de toewijzingsbeslissing.

De praktijk toont aan dat nogal wat aanbestedende overheden moeilijkheden ondervinden met de toepassing van de onderhavige reglementering in de volgende gevallen :

— het document van artikel 30, tweede lid, 1°, en/of het document van artikel 30, tweede lid, 2° zijn niet toegevoegd of zijn onvolledig;

— de coördinator inzake veiligheid en gezondheid geeft over één of beide van de bedoelde documenten een negatief advies.

De onderhavige omzendbrief strekt ertoe de aanbestedende overheden in de eerste plaats een aantal aanbevelingen te verschaffen teneinde de voormelde problemen zoveel als mogelijk te voorkomen, en in de tweede plaats een antwoord te bieden op de vraag naar de gevolgen die aan de betrokken tekortkomingen moeten worden gegeven.

2. Aanbevelingen in verband met de vorm en de inhoud van de documenten die in toepassing van artikel 30, tweede lid, van het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bij de offerte moeten worden gevoegd

2.1. De kwaliteit van de gegevens van de documenten bepaald in artikel 30, tweede lid, en met name het document vermeld in punt 1°, zal in grote mate afhangen van de inhoud van het VGP van de coördinator-ontwerp. Meer bepaald is vereist dat het VGP voldoende duidelijk, precies en aangepast is aan de specifieke kenmerken van de betrokken werken, en dat het zich zou beperken tot wat werkelijk dienstig is voor de organisatie van de preventie van de risico's.

Niettegenstaande het opstellen van het VGP de taak is van de coördinator-ontwerp, moet de aanbestedende overheid erover waken dat de coördinator deze taak op een adequate wijze uitvoert. In dat opzicht is het belangrijk dat zij het VGP kan valideren. Daartoe is het aangewezen om in de contractuele documenten die de taak van de coördinator regelen, te voorzien dat het VGP het voorwerp zal uitmaken van een voorafgaande technische oplevering, en dat de latere wijzigingen aan het plan vooraf door de aanbestedende overheid worden goedgekeurd.

2.2. De aanbestedende overheid dient in het bestek van de werken een bepaling op te nemen die de inschrijvers oplegt om bij hun offerte de documenten van artikel 30, tweede lid, 1° en 2°, te voegen.

Verder is het aanbevolen, teneinde de taken in verband met het opstellen van de bedoelde documenten voor de inschrijvers te vergemakkelijken en van hen nuttige en duidelijke inlichtingen te verkrijgen, ervoor te zorgen dat de coördinator-ontwerp in een afzonderlijke titel van het VGP de volgende lijsten zou verschaffen :

— een limitatieve lijst van de werken of werkgedeelten waarvoor de inschrijvers moeten aangeven op welke wijze zij deze zullen uitvoeren;

— een limitatieve lijst van de preventiemaatregelen en -middelen waarvoor de inschrijvers een prijsberekening moeten geven. Deze lijst moet zich niet zozeer toespitsen op de maatregelen die tot de basisveiligheid behoren (d.w.z. datgene wat voortvloeit uit de loutere toepassing van de reglementering inzake arbeidsbescherming in de onderneming, onafhankelijk van elke co-activiteit), maar moet zich eerder beperken tot de collectieve preventiemaatregelen en -middelen (d.w.z. die dienstig moeten zijn voor meerdere aannemers op de bouwplaats), alsook tot de buitengewone individuele beschermingsmaatregelen.

Concrètement, un formulaire pourrait être joint à cette fin au cahier spécial des charges; il devrait reprendre les listes précitées à compléter par les soumissionnaires.

Au stade de la remise des offres, aucun autre document en matière de sécurité et de santé ne devrait être demandé aux soumissionnaires que ceux visés à l'article 30, alinéa 2, 1° et 2°, (à remettre, le cas échéant, en complétant le formulaire prévu à cet effet), à moins que le coordinateur-projet ne justifie que, eu égard aux caractéristiques du chantier, la remise d'autres documents à ce stade soit nécessaire afin de prévenir les risques d'accidents sur le chantier ou d'assurer l'efficacité de la coordination en matière de sécurité et de santé. En particulier, il ne devrait pas être imposé aux soumissionnaires de joindre à leur offre un « plan particulier de sécurité et de santé ». La remise d'un tel document, assimilable à un plan de détail d'exécution, ne devrait être exigée que de l'adjudicataire (et éventuellement de ses sous-traitants si le coordinateur le demande), après la conclusion du marché.

Il se peut que, dans certains cas, demander aux soumissionnaires qu'ils joignent à leur offre le document visé à l'article 30, alinéa 2, 1°, décrivant la manière dont ils exécuteront l'ouvrage pour tenir compte du PSS, n'ait pas beaucoup de sens. Ainsi pourrait-il en être, lorsque le cahier spécial des charges décrit de façon détaillée la manière d'exécuter l'ouvrage – ou lorsqu'il n'existe qu'une seule manière de l'exécuter – et que le PSS a prévu de manière précise toutes les mesures et les moyens de prévention à prendre, ou bien, en cas de marché à commandes, lorsque la nature précise des travaux à exécuter et l'endroit où ils devront l'être ne seront précisés qu'au moment de chaque commande. Lorsque le coordinateur-projet estime, pour les raisons susvisées, qu'il n'est pas nécessaire que les soumissionnaires joignent à leur offre un document tel que visé à l'article 30, alinéa 2, 1°, ceci doit être mentionné dans le PSS ou dans le cahier spécial des charges. Toutefois, le calcul de prix séparé devra encore être remis.

En ce qui concerne plus spécifiquement le document de l'article 30, alinéa 2, 2°, en matière de calcul de prix, il convient de signaler que le prix des mesures et moyens de prévention, lesquels font partie du prix total de l'offre de base, doit en principe être précisé pour chacune des mesures individuelles. Cependant, on peut accepter que dans certains cas, des prix globaux soient présentés. L'indication d'un pourcentage du prix total de l'offre peut être acceptée s'il s'avère impossible de rendre un calcul de prix plus précis.

En ce qui concerne la forme du calcul de prix, il faut distinguer les mesures de prévention générales et les mesures de prévention spécifiques :

— compte tenu de l'article 96, § 4, de l'arrêté royal du 8 janvier 1996 relatif aux marchés publics de travaux, de fournitures et de services et aux concessions de travaux publics, le coût des mesures et moyens généraux de prévention ne peut pas être repris dans un poste séparé mais doit être réparti sur les différents postes du métré récapitulatif. Le soumissionnaire doit dès lors donner une explication en ce qui concerne la répartition des coûts ou, le cas échéant, leur imputation sur certains postes déterminés si ces mesures sont strictement liées à l'exécution de ces postes;

— pour les mesures ou moyens spécifiques ou particuliers de prévention pour lesquels des postes distincts sont repris dans le métré récapitulatif joint à l'offre, un calcul de prix séparé n'est pas nécessaire étant donné qu'en prévoyant ces postes distincts pour la sécurité, il existe déjà un aperçu suffisamment détaillé qui peut servir de calcul de prix. Le fait de ne pas présenter de calcul de prix supplémentaire a pour avantage d'éviter les différences entre les données du métré récapitulatif et le calcul de prix séparé. Pour ces postes, les indications portées par le soumissionnaire au métré suffisent donc.

En dernier lieu, il appartient au pouvoir adjudicateur d'analyser le calcul de prix et d'y détecter les éventuelles anomalies.

Concreet zou hiertoe als bijlage aan het bestek een formulier kunnen worden gevoegd, waarop de voormelde lijsten zouden moeten worden ingevuld door de inschrijvers.

In de fase van de indiening van de offertes zou aan de inschrijvers geen enkel ander document inzake veiligheid en gezondheid mogen worden gevraagd dan die vermeld in artikel 30, tweede lid, 1° en 2°, (die in voorkomend geval via de daartoe bestemde formulieren moeten worden overgelegd), behoudens indien de coördinator-ontwerp zou aanvoeren dat, gezien de bijzonderheden van de bouwplaats, de overlegging van andere documenten in de bedoelde fase noodzakelijk zou zijn om de risico's op ongelukken op de bouwplaats te voorkomen, of om de doelmatigheid van de coördinatie inzake veiligheid en gezondheid te garanderen. Meer bepaald zouden de inschrijvers niet mogen worden verplicht om bij hun offerte een « bijzonder veiligheids- en gezondheidsplan » te voegen. De overlegging van een dergelijk document, vergelijkbaar met een gedetailleerd plan van uitvoering, zou enkel van de aannemer (en eventueel, indien de coördinator dit vraagt, van diens onderaannemers) mogen worden verlangd na de gunning van de opdracht.

In bepaalde gevallen zal het weinig zin hebben de inschrijvers te vragen om bij hun offerte het document van artikel 30, tweede lid, 1°, te voegen ter beschrijving van de wijze waarop ze de werken zullen uitvoeren om rekening te houden met het VGP. Dit zal bijvoorbeeld het geval zijn wanneer het bestek een gedetailleerde beschrijving bevat van de wijze waarop werken moeten worden uitgevoerd – of wanneer de werken slechts op één bepaalde manier kunnen worden uitgevoerd – en in het VGP alle te nemen maatregelen en middelen zijn gepreciseerd, of nog, in geval van bestellingsoverdrachten, wanneer de precieze aard van de uit te voeren werken en de plaats waar deze moeten worden uitgevoerd maar zullen worden gepreciseerd op het ogenblik van elke bestelling. Wanneer de coördinator-ontwerp, om de voormelde redenen, oordeelt dat het niet noodzakelijk is dat de inschrijvers bij hun offerte het document van artikel 30, tweede lid, 1°, voegen, moet dit in het VGP of in het bestek worden vermeld. Hoe dan ook moet steeds de afzonderlijke prijsberekening worden gegeven.

Wat meer specifiek het document van artikel 30, tweede lid, 2°, inzake de prijsberekening betreft, wordt erop gewezen dat de prijs van de preventiemaatregelen en -middelen dewelke deel uitmaakt van de totale prijs van de basisofferte, in principe voor elke afzonderlijke maatregel moet worden opgegeven. Evenwel kan in bepaalde gevallen worden aanvaard dat globale prijzen worden voorgelegd. De vermelding van een percentage van het totale offertebedrag kan worden aanvaard indien het niet mogelijk is om een meer gedetailleerde prijsberekening te maken.

Wat de vorm van de prijsberekening betreft, moet verder een onderscheid worden gemaakt tussen de algemene en de specifieke preventiemaatregelen :

— gelet op artikel 96, § 4, van het koninklijk besluit van 8 januari 1996 betreffende de overheidsopdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten en de concessies voor openbare werken mag de kostprijs van de algemene preventiemaatregelen en -middelen niet in een afzonderlijke post worden opgenomen, maar moet deze over de verschillende posten van de samenvattende opmetingsstaat worden verdeeld. De inschrijver dient dan een toelichting te geven aangaande de verdeling van de kosten, ofwel desgevallend de toerekening ervan op welbepaalde posten indien de maatregelen strikt verband houden met de uitvoering van die posten;

— voor de specifieke of buitengewone preventiemaatregelen of -middelen waarvoor aparte posten worden opgenomen in de samenvattende opmetingsstaat die bij de offerte is gevoegd, is een afzonderlijke prijsberekening niet noodzakelijk vermits door het voorzien van deze aparte posten voor veiligheid er reeds een voldoende detaillering bestaat die als prijsberekening kan dienen. Het niet opgeven van een bijkomende prijsberekening heeft zelfs als voordeel dat wordt vermeden dat er verschillen zouden bestaan tussen hetgeen in de samenvattende opmetingsstaat staat en de afzonderlijke prijsberekening. Voor deze posten kan genoeg worden genomen met de door de inschrijver in de opmetingsstaat aangebrachte vermeldingen.

Ten slotte komt het aan de aanbestedende overheid toe om de prijsberekening te analyseren en hierin eventuele anomalieën bloot te leggen.

3. Instructions relatives à l'évaluation des documents qu'il convient de joindre à l'offre en application de l'article 30, alinéa 2, 1° et 2°, de l'arrêté royal du 25 janvier 2001 relatif aux chantiers temporaires ou mobiles

Compte tenu des modalités particulières visées au point 2 concernant le dépôt des documents de l'article 30, alinéa 2, 1° et 2°, l'on précisera ci-après la méthode à suivre, en fonction des différents modes de passation, pour gérer les défauts des documents visés. Plus particulièrement, il s'agit des cas dans lesquels l'un ou plusieurs de ces documents manque(nt) ou est/sont incomplet(s), et/ou est/sont revêtu(s) de l'avis négatif du coordinateur. En outre, certaines difficultés risquent notamment d'apparaître dans le cas d'une adjudication ou d'un appel d'offres.

3.1. En cas d'adjudication ou d'appel d'offres

3.1.1. Documents absents ou incomplets

3.1.1.1. Document de l'article 30, alinéa 2, 1°

a) Le coordinateur est invité à donner son appréciation motivée sur les éléments qu'il considère ou non comme essentiels.

b) Le document manque (le formulaire joint au cahier spécial des charges n'a pas été complété) ou est incomplet sur des points essentiels.

L'offre est, dans ce cas, entachée d'une irrégularité substantielle.

Par ailleurs, on ne peut déduire du seul fait qu'un calcul de prix séparé a été joint que la manière d'exécuter l'ouvrage est conforme au PSS.

Il convient toutefois de rappeler les recommandations précitées si le PSS joint au cahier spécial des charges est déjà suffisamment détaillé (supra – point 2.2).

c) Le document n'est incomplet que sur des points non essentiels (le formulaire n'a pas été complété au niveau de ces points).

En principe, l'offre est régulière dès lors que le document n'est incomplet que sur des points non essentiels.

3.1.1.2. Document de l'article 30, alinéa 2, 2°

a) Le coordinateur est invité à donner son appréciation motivée sur les éléments qu'il considère ou non comme essentiels.

b) Le document manque ou est incomplet sur des points essentiels.

L'offre est, dans ce cas, entachée d'une irrégularité substantielle.

Toutefois, si un calcul de prix séparé a été joint à l'offre et est insuffisamment précis, le pouvoir adjudicateur peut, s'il a rendu applicable au marché l'article 88, § 2, de l'arrêté royal précité du 8 janvier 1996, demander des éclaircissements sur le calcul de prix.

c) Le document n'est incomplet que sur des points non essentiels.

En principe, l'offre est régulière dès lors que le document n'est incomplet que sur des points non essentiels.

Pour ce qui concerne la méthode de calcul des prix, l'on peut se référer au point 2 – recommandations des présentes instructions.

3.1.2. Appréciation des informations contenues dans les documents remis

3.1.2.1. Document de l'article 30, alinéa 2, 1°

En application des articles 4^{sexies}, 5° et 11, 4° de l'arrêté royal précité du 25 janvier 2001, le coordinateur rend un avis au pouvoir adjudicateur sur la conformité du document joint à l'offre, visé à l'article 30, alinéa 2, 1°, avec le PSS.

En cas de non-conformité(s) relevée(s) par le coordinateur, il appartient au pouvoir adjudicateur de décider, à la lumière de l'avis motivé du coordinateur, de la régularité de l'offre. Si le pouvoir adjudicateur ne suit pas l'avis du coordinateur, il sera tenu d'en donner les motifs dans la décision d'attribution.

Il va de soi que le pouvoir adjudicateur pourra toujours demander des précisions au coordinateur par rapport au contenu de son avis.

3. Instructies betreffende de beoordeling van de documenten die in toepassing van artikel 30, tweede lid, 1° en 2°, van het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bij de offerte moeten worden gevoegd

In acht genomen de onder punt 2 vermelde bijzondere modaliteiten voor het voorleggen van de documenten van artikel 30, tweede lid, 1° en 2°, zal hierna, volgens de verschillende gunningswijzen, worden aangegeven hoe moet worden omgesprongen met tekortkomingen aan de bedoelde documenten. Meer bepaald gaat het om de gevallen waarin één of meer van deze documenten ontbreken of onvolledig zijn, en/of zijn behept met het negatief advies van de coördinator. Daarbij zal blijken dat eventuele moeilijkheden zich met name zullen voordoen in geval van een aanbesteding of een offerteaanvraag.

3.1. In geval van een aanbesteding of een offerteaanvraag

3.1.1. Ontbrekende of onvolledige documenten

3.1.1.1. Document van artikel 30, tweede lid, 1°

a) De coördinator wordt uitgenodigd om op gemotiveerde wijze te beoordelen welke elementen hij al dan niet als essentieel beschouwt.

b) Het document ontbreekt (het formulier gevoegd bij het bestek is niet ingevuld) of is onvolledig op essentiële punten.

De offerte is in dat geval substantieel onregelmatig.

Indien enkel een afzonderlijke prijsberekening is bijgevoegd, mag daaruit overigens niet worden afgeleid dat de wijze van uitvoering van de werken in overeenstemming is met het VGP.

Evenwel past het hier te herinneren aan de voormelde aanbevelingen voor het geval dat het bij het bestek gevoegde VGP reeds voldoende gedetailleerd is (supra - punt 2.2).

c) Het document is enkel onvolledig op niet-essentiële punten (het formulier is op deze punten niet ingevuld).

Wanneer de onvolledigheid van het document enkel slaat op niet-essentiële punten, is de offerte in principe regelmatig.

3.1.1.2. Document van artikel 30, tweede lid, 2°

a) De coördinator wordt uitgenodigd om op gemotiveerde wijze te beoordelen welke elementen hij al dan niet als essentieel beschouwt.

b) Het document ontbreekt of is onvolledig op essentiële punten.

De offerte is in dat geval substantieel onregelmatig.

Indien een afzonderlijke prijsberekening bij de offerte is gevoegd, doch onvoldoende gedetailleerd is, kan de aanbestedende overheid, indien zij toepassing heeft gemaakt van artikel 88, § 2, van het voormeld koninklijk besluit van 8 januari 1996, verduidelijkingen vragen over de prijsberekening.

c) Het document is enkel onvolledig op niet-essentiële punten.

Wanneer de onvolledigheid van het document enkel slaat op niet-essentiële punten, is de offerte in principe regelmatig.

Aangaande de wijze van prijsberekening kan worden verwezen naar het punt 2 - aanbevelingen van de onderhavige instructies.

3.1.2. Beoordeling van de informatie in de overgelegde documenten

3.1.2.1. Document van artikel 30, tweede lid, 1°

In toepassing van artikel 4^{sexies}, 5° en artikel 11, 4° van het voormelde koninklijk besluit van 25 januari 2001 geeft de coördinator een advies over de overeenstemming van het bij de offerte gevoegde document bedoeld in artikel 30, tweede lid, 1°, met het VGP.

In geval de coördinator bepaalde niet-conforme elementen ontdekt, komt het aan de aanbestedende overheid toe om op basis van het gemotiveerd advies van de coördinator over de regelmatigheid van de offerte te beslissen. Indien de aanbestedende overheid het advies van de coördinator niet volgt, zal zij dit wel moeten motiveren in de gunningsbeslissing.

Uiteraard zal de aanbestedende overheid de coördinator steeds een verduidelijking kunnen vragen over de inhoud van zijn advies.

3.1.2.2. Document de l'article 30, alinéa 2, 2°

Si, conformément aux articles 4^{sexies}, 5°, et 11, 4°, précités, l'avis du coordinateur pour ce qui concerne le document du calcul de prix n'est pas requis strictement parlant, il est néanmoins recommandé de le recueillir sur cette matière et d'en tenir compte lors de l'évaluation de la régularité de l'offre.

Il convient d'ajouter que l'avis du coordinateur n'est pas contraignant et que le pouvoir adjudicateur pourra toujours demander au coordinateur des précisions quant au contenu de son avis.

Si le calcul de prix mentionné par le soumissionnaire est non pertinent par rapport aux mesures et moyens de prévention déterminés par le PSS, il appartient au pouvoir adjudicateur de se prononcer sur la régularité de l'offre en fonction du caractère essentiel ou non des éléments constatés.

Si le pouvoir adjudicateur a requis l'avis du coordinateur sur le document de l'article 30, alinéa 2, 2°, et ne suit pas l'avis donné, il devra, bien entendu, en indiquer les motifs dans la décision d'attribution.

3.2. En cas de procédure négociée

Dans le cas d'une procédure négociée, les problèmes liés aux manquements susmentionnés propres aux documents de l'article 30, alinéa 2, 1° et 2°, ne se poseront pas immédiatement. En effet, sauf si le cahier spécial des charges en dispose autrement, il est toujours possible, dans le cadre des négociations, de demander des documents manquants ou de faire adapter ceux qui ont été produits ou encore d'inviter à fournir des compléments d'information.

4. Entrée en vigueur

Cette circulaire entre en vigueur le 10 janvier 2008.

Bruxelles, le 18 décembre 2007.

Le Premier Ministre,
G. VERHOFSTADT

Notes

1. Modifié par les arrêtés royaux du 19 décembre 2001, du 28 août 2002, du 19 janvier 2005, du 31 août 2005, du 22 mars 2006, du 23 octobre 2006 et du 17 mai 2007.

2. L'alinéa 3 de l'article 30 susmentionné prévoit cependant que les maîtres d'ouvrage des chantiers temporaires ou mobiles auxquels s'appliquent les dispositions de l'article 29 de l'arrêté royal précité, sont dispensés de l'application du présent article. Il s'agit notamment des chantiers temporaires ou mobiles qui ne font pas partie des cas d'application de l'article 26, § 1er et § 2, de l'arrêté royal précité et dont la surface totale est inférieure à 500 m².

3.1.2.2. Document van artikel 30, tweede lid, 2°

Hoewel volgens de voormelde artikelen 4^{sexies}, 5°, en 11, 4°, het advies van de coördinator voor wat betreft het document van de prijsberekening strikt genomen niet is vereist, verdient het toch aanbeveling om ook hiervoor het advies van de coördinator in te winnen, en hiermee rekening te houden bij de beoordeling van de regelmatigheid van de offerte.

Ook hier geldt dat het advies van de coördinator niet bindend is, en dat de aanbestedende overheid de coördinator steeds een verduidelijking zal kunnen vragen over de inhoud van zijn advies.

Indien de door de inschrijver vermelde prijsberekening weinig relevant is op het vlak van de preventie maatregelen en -middelen zoals bepaald door het VGP, komt het aan de aanbestedende overheid toe om zich uit te spreken over de regelmatigheid van de offerte, naargelang het al dan niet essentieel karakter van de vastgestelde elementen.

Indien de aanbestedende overheid het advies van de coördinator met betrekking tot het document van artikel 30, tweede lid, 2°, heeft gekregen en zij dit advies niet volgt, dan zal zij dit uiteraard wel moeten motiveren in de gunningsbeslissing.

3.2. Ingeval van een onderhandelingsprocedure

Ingeval van één onderhandelingsprocedure zullen zich niet onmiddellijk de problemen voordoen die zijn verbonden aan de bovenvermelde tekortkomingen in verband met de documenten van artikel 30, tweede lid, 1° en 2°. Immers, tenzij het bestek anders bepaalt, kunnen in het kader van de onderhandelingen steeds ontbrekende of aangepaste documenten of aanvullende inlichtingen worden opgevraagd.

4. Inwerkingtreding

Deze omzendbrief treedt in werking op 10 januari 2008.

Brussel, 18 december 2007.

De Eerste Minister,
G. VERHOFSTADT

Nota's

1. Gewijzigd door de koninklijke besluiten van 19 december 2001, 28 augustus 2002, 19 januari 2005, 31 augustus 2005, 22 maart 2006, 23 oktober 2006 en 17 mei 2007.

2. In het derde lid van het voormelde artikel 30 wordt evenwel in een vrijstelling voorzien voor de opdrachtgevers van de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen waarop de bepalingen van artikel 29 van het voormeld koninklijk besluit van toepassing zijn. Het betreft met name de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen die niet behoren tot de toepassinggevallen van artikel 26, § 1 en § 2, van het voormeld koninklijk besluit en met een totale oppervlakte kleiner dan 500 m².

SERVICE PUBLIC FEDERAL FINANCES

Administration du cadastre, de l'enregistrement et des domaines

*Publications prescrites par l'article 770
du Code civil*

[2007/54504]

Succession en déshérence de Vorsselmans, Jaak Theresia

Vorsselmans, Jaak Theresia, célibataire, né à Brasschaat le 13 octobre 1944, domicilié à Anvers, Kempischdok-Westkaai 36, est décédé à Brecht le 21 juin 2005, sans laisser de successeur connu.

Avant de statuer sur la demande de l'Administration de la T.V.A., de l'enregistrement et des domaines tendant à obtenir, au nom de l'Etat, l'envoi en possession de la succession, le tribunal de première instance à Anvers a, par jugement du 31 mai 2007, ordonné les publications et affiches prescrites par l'article 770 du Code civil.

Anvers, le 14 juin 2007.

Pour le directeur régional de l'enregistrement,
Le directeur a.i.,
Carmen Windey

(54504)

FEDERALE OVERHEIDSDIENST FINANCIEN

Administratie van het kadaster, registratie en domeinen

*Bekendmakingen voorgeschreven bij artikel 770
van het Burgerlijk Wetboek*

[2007/54504]

Erfloze nalatenschap van Vorsselmans, Jaak Theresia

Vorsselmans, Jaak Theresia, ongehuwd, geboren te Brasschaat op 13 oktober 1944, wonende te Antwerpen, Kempischdok-Westkaai 36, is overleden te Brecht op 21 juni 2005, zonder bekende erfopvolger na te laten.

Alvorens te beslissen over de vraag van de Administratie van de BTW, registratie en domeinen, namens de Staat, tot inbezitstelling van de nalatenschap, heeft de rechtbank van eerste aanleg van Antwerpen, bij vonnis van 31 mei 2007, de bekendmakingen en aanplakkingen bevolen, voorgeschreven bij artikel 770 van het Burgerlijk Wetboek.

Antwerpen, 14 juni 2007.

Voor de gewestelijke directeur der registratie,
De directeur, a.i.,
Carmen Windey

(54504)